Ч. 134 (12.790). Львів, пятниця 19. червня 1931. Oplata pocztowa opłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

✝ Вячеслав Липинський.

* 1882 — † 14. VI. 1931.

Велику, невіджаловану втрату понесло українство зі смертю Вячеслава Липинського. Не стало визначного вченого історика й політика-ідеольога та горячого публіциста, одного з найбільших патріотів Української Землі, що любив її палко всіми фібрами своєї душі, що працював для неї невтомно до останніх хвилин свого життя.

Вячеслав Липинський уродився 1882 р. на Волині в селі Затурці, володимир-волинського повіту. Походив з української шляхотської спольщеної родини, але вже на шкільній лавці в Житомирі і в Києві він усвідомив собі, що метою його життя має бути служба тому народові, з якого виводилися його предки і серед якого він зріс і виховався. Університетську освіту побирав він у Кракові, а потім у Женеві, підготовляючись остак до своїх майбутніх завдань.

Покійний Вячеслав Липинський відіграв в останніх десятиліттях в українському русі, окрему визначну ролю, продовжуючи діло Володимира Антоновича, Павлина Свєнціцького, Тадея Рильського й інших учасників „хлопоманського" руху 60-их років XIX. в. Для справи повороту спольщеної шляхти до рідного народу видавався головно за його ініціятивою окремий орган у Києві під заг. **„Przegląd Krajowy"**, що в цій справі зробив перед війною дуже багато. Цій важній проблємі посвятив Липинський у 1909 році і свій цінний, горячо написаний твір п. з. **„Szlachta na Ukrainie"**. Основний історичний підклад своїм думкам дав Липинський у великій книзі **„Z dziejów Ukrainy"**, виданій 1912 р., в якій пробивається незвичайно ясно й сильно думка про необхідність самостійної і незалежної Української Держави. Ідея Української Держави змальована в цій книзі такими приманливими барвами, переповіджена з таким відчутим болем і терпінням у тих місцях, де на шляху її здійснення ставали непоборні трудноці, а в повній своїй цілости з такою сильною вірою у здійснення її, що книжку читається не як науковий твір, а як захоплюючу мистецьку повість. У цій книзі міститься і найбільша наукова праця В. Липинського п. з. „Станислав Михайло Кричевський" (З минулого боротьби української шляхти в рядах повстанців під проводом Богдана Хмельницького). Тут вивів автор з питомим собі умінням захоплювати читача своїм предметом безсмертних полковників: Станислава Михайла Кричевського, Данила Нечая й Івана Богуна. Позатим написав Липинський до війни ще праці про ґенерала артилерії Великого Князівства Руського, про аріянський соймик у Киселині на Волині в травні 1638 р., про Братковського й ін. За свою наукову діяльність був він іменований м. ін. дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Покликаний урядом Української Держави на становище посла у Відні (в першій половині 1918 р.), заступав він гідно український нарід в тьому культурному центрі. А уступив з того становища, зрікаючись і почестей і матеріяльного забезпечення, на власне виразне бажання, протестуючи ось-так проти нещасного розстрілу полк. Болбочана. Вже цей один факт характеризує якнайкраще постійність характеру та відвагу й рішучість у виступах пок. Липинського.

Після того Липинський виїхав на австрійську провінцію, де, живучи в надзвичайно скромних умовинах, всі свої слабі фізичні сили (недуг жав здавна на груди) посвятив уґрунтуванню своїх думок про українську справу і її майбутнє з погляду українського хлібороба-державника. Так зродилися його знамениті, одинокі у своїм роді „Листи до братів-хліборобів", що друкувалися окремими частинами у „Хліборобській Україні", а потім вийшли окремо великою книгою. В тій-же „Хліборобській Україні" помістив він і інші статті та замітки, з яких дещо вийшло теж окремо. Перед кількома роками друкувалася у філядельфійській „Америці", а потім вийшла окремою публікацією ще одна цінна, богата в ориґінальні думки праця Липинського: „Релігія і церква на Україні". В останніх часах помістив був Липинський цілу низку статтей (м. ін. у „Ділі"), в яких зясовував своє неґативне становище до т. зв. гетьманського центру в Берліні.

*

Як дивився Липинський на українську справу і на ролю й обовязки шляхти на Українській Землі ще далеко перед великою війною, видно найкраще з його твору **„Szlachta na Ukrainie"** (1909), в якому він висловив м. ін. такі думки:

„Український нарід живе, хоче жити і буде жити як самостійний нарід; і коли не здавили його могутні сили Батуханів, кари Єреміїв Вишневецьких, кріваві орґії Петрового правління, гниль і кайдани бюрократичної Росії, то нині нема вже такої сили, яка здержалаб розвиток цього народу".

„І ми не забуваймо про цю певність" — звертався далі Липинський до шляхти на Україні. „Памятаймо, що український нарід пробуджується і що ми, інтеліґенція і місцеві земельні власники, мусимо супроти цього руху заняти виразне та ясне становище — вороже або приязне становище, бо з ніякого, яке досі переважно ми займали, — випхає нас стихійний розвиток цього скованого досі народу. А своє становище супроти українського народу, який відроджується, мусимо означити ще, і то тим більше, що ми, тутешня місцева шляхта, є природжені сини цієї землі і кров з крови і кість з кости цього народу!"...

„Ми повинні — зясовує далі автор обовязки спольщеної української шляхти супроти українського народу — нашими духовими й матеріяльними силами, які в цьому краю у величезній частині маємо і представляємо, піддержувати місцеву культуру, культуру цього краю і народу, культуру, котра може бути тільки українська, а це тим більше, що ця культура, як це виказує наше минуле, не чужа нам, що маємо велику її частину, витворену віковим життям на цій землі і завдяки праці нашого народу на нас. Отже маємо обовязок звернути цьому народові нагромаджений у нас від віків капітал народнього труду і народньої праці. А коли будуччину цієї, спільної нам і нашому народові культури зробимо нашою будуччиною, тоді не вирве нас з цієї землі ніяка сила, бо будемо вже не тягарем, не болячкою, але орґанічною частиною, — не „пустоцвітом", але плодом нашої землі і зерном, що запліднятиме цю нашу рідну землю, бо будемо мати право, оперте на сповнені суспільні обовязки, право, що сильніше від усяких параґрафів!"...

А в книзі **„Z dziejów Ukrainy"** відзивається Липинський до шляхти такими словами:

„Знаємо що наше шляхотське минуле містить багато сумних листків і багато болючих згадок. Але знаємо таксамо, що наші батьки боролися в рядах давньої Руси, що з славної памяти Богданом Хмельницьким визволювали свій Рідний Край з неволі, що присягали на вірність Україні „на час щастя і нещастя", що йшли з останніми гетьманами на заслання, в останніх збройних боях голови свої складали на боєвищі. А навіть коли вже настала остаточна Руїна, коли вігнулася і скарловатіла українська шляхотська товпа, була все з покоління на покоління серед неї горстка, що не переставала боротися за визволення свого народу. Тому віримо, що й сьогодні не позволимо вивласнити себе духово з України. І на спільній праці і спільній боротьбі з міліонами українського народу будуємо надію кращого спільного завтра для нашої Рідної Землі".

*

В. Липинський, як загально відомо, був ідеольоґом гетьманщини на Україні. Свої погляди основував він на дуже подрібній аналізі нашого минулого, доказуючи, що Україна не вспілі була стати сильною та незалежною тому, що не вміла зосередити влади в одних руках. Крім цього користувався він доказами із сучасних европейських соціольоґів (Парето, Сорель, Моррас), вказуючи на причини розкладових елементів у суспільности.

Своєрідні умовини розвитку укр. гетьманського руху на еміґрації в останніх роках довели згодом В. Липинського до повного розриву з т. зв. гетьманським центром, який признавав своїм головою і дідичним гетьманом Павла Скоропадського. Витворилася дуже дивна ситуація, що ідеольоґ цього руху і його фактичний творець — мусів виступити проти своїх учорашніх однодумців.

*

Небуденне було життя Вячеслава Липинського, небуденною була його діяльність і небуденною залишиться його постать в історії нашого національного життя.

Те, що відріжняло його від наших навіть передових діячів і учених, це була передовсім небуденна вроджена культура та велика освіта, придбана виїмково сприятливими обставинами. В. Липинський був у кожнім жесті та погляді — европеєць. Мало хто із наших диплюматичних представників — за виїмком ґр. М. Тишкевича — міг рівнятися з ним щодо умовин, які він мав на це важке та відповідальне становище у виїмково важкій добі нашої визвольної боротьби. Липинський зєднував собі людей уже самою своєю поведінкою, вибагливо-чемною, і проте природною. Чужинці та вороги мусіли рахуватися з його солідним знанням історика, його тактом і чесністю.

Все, що написав В. Липинський, незалежно від того, як хто ставиться до ідей ним проголошуваних, визначувалося одною виїмковою рисою: безоглядної чесности в намірах і думанні. В. Липинський не знав ніколи особистих ворогів. Він мав їх може не менше, як інші діячі, але вони ставали його особистими ворогами не внаслідок якихнебудь його особистих виступів, а навпаки: внаслідок його оборони загальних ідей та національно-громадських справ у найширшому розумінні.

Всі виступи В. Липинського як діяльного діяча та як ученого історика мали характер наскрізь ідейної боротьби з безідейністю, з діячами, що зміняли свої погляди відповідно до ріжних констеляцій, закрашених вузько-практичними чи себелюбними мотивами.

Як діяч зійшов він зі світа з незплямленою душею; як історик залишив він зразки глибоких творів, яких єдиною провідною думкою було наблизитися до правди по змозі своїх сил і відповідно до придбаного ним розуміння нашого минулого та сучасного. Рівень його творів був завсіди таксамо високий, як рівень його буденної поведінки супроти людей; це була чиста духова атмосфера, що спонукувала поважати цю людину та передумувати її погляди, навіть найбільше нам протилежні.

—o—

Навчання української мови та літератури.

Зїзд україністів середніх державних і приватних шкіл з округи Львівської Шкільної Кураторії у Львові.

Потреба зїзду.

Методи навчання в нинішній школі зовсім відмінні від передвоєнних. Правда, старшим учителям трудно пристосуватися до нових вимог і в наших школах, при тім виключно клясичних гімназіях, де вчать здебільша передвоєнні професори, повоєнні нові методи приймаються тільки з трудом. Але всеж таки й тут відчувають потребу чогось нового, бодай тоді, коли цього домагається якийсь візитатор.

Тому „Учительська Громада", як станова організація українських учителів середніх шкіл у Польщі, під проводом свого голови проф. Вол. Радзикевича, старається запобігти цій недостачі й скликує зїзди учителів поодиноких предметів, — для обговорення методики й дидактики при їх навчанню в школі. За останні два роки відбулися такі зїзди україністів, природників, географів та істориків. Але „Учительська Громада" на тім не зупинилася. Міністерство віроісповідань і освіти та Львівська Шкільна Кураторія радо організують та грошево підпомагають такі зїзди-курси учителів ріжних предметів — у Варшаві, Кракові й у Львові, які приносять без сумніву методичні користи для дотичних учителів, а тимсамим і для школи. Тут відбуваються теоритичні виклади й практичні лекції визначніших „спеців", а потім загальна виміна думок і поглядів. У біжучім шкільнім році зорганізувала Л. Ш. К. такий курс для польоністів у Львові, на який ходили й деякі львівські україністи, бо метода навчання обох мов є тотожна. Користаючи з того звернулася президія „Учит. Громади" до новоіменованого куратора Л. Ш. К. з просьбою, щоби Л. Ш. К. скликала такий зїзд і для учителів української мови середніх шкіл, мотивуючи потребою крім обговорення методи навчання — перегляду шкільних підручників, перевірки пляну навчання та устійнення шкільн. правопису, бо в тих трьох справах запанував справжній хаос. І справді Л. Ш. К. вволила просьбу „Учит. Громади" й скликала такий зїзд урядово на 26., 27. і 28. травня до Львова, а мін. освіти його сфінансувало. Організацією зїзду займалися візитатори Теофіль Козяра та д-р Денис Лукіянович.

Участь і реферати.

На зїзд зїхалося 83 учителів української мови в гімназіях і учит. семинаріях з округи Л. Ш. К., з чого 59 з держ., а 24 з приватних шкіл. Число високе, але були це далеко ще не всі, бо тоді в ріжних школах відбувалися матури. Мущин було 72, жінок 11 (4 було польської народности).

Обради зїзду відбувалися у великій салі I. держ. гімназії (при вул. Кубалі), а лекції практичні в академічній гімназії (в гол. заведенні та на філії) і в учит. семинаріях III. жіночій та II. мужеській.

Курси отворив начальник виділу учит. семинарії при Л. Ш. К. Ст. Данцевич, а провід над зїздом обняв віз. Козяра. На секретарів зїзду покликано проф. С. Шаха і д-ра Л. Луцева. Мовою зїзду була українська мова, крім представників влади, які послугувалися польською мовою.

Програма зїзду була обширна, а час його означено на 3 дні. Тому, щоби вичерпати програму, велися обради від 8—2 год., та від 5—8 вечором.

Першого дня мав загальний реферат віз. д-р Д. Лукіянович на тему: „Критичний перегляд основ навчання в сучасній добі", де переглянув найновіші методи навчання в західних державах та прикладення їх у Польщі, головно з вказівками щодо української мови. Другий реферат мав проф. д-р Е. Грицак, учит. української мови ґімназії в Перемишлі, на тему „Перегляд новочасної української літератури", де звернув увагу на ціль навчання української мови, на підручники української мови й літератури в ґімназіях, відтак вказав на найновіші підручники і видання текстів авторів, потрібних при навчанню і дав критичний погляд на видання радянські. Реферат заслуговує на те, щоби його видрукувати. Третій реферат був доцента унів. д-ра М. Кройца на тему: „Фази психічного розвою молоді", де — згідно з дослідами проф. унів. д-ра Степана Балея — представив психічний розвій людини від уродження до 21—22 року життя, ілюструючи незвичайно цікаво й живо психіку хлопців та дівчат у їх шкільному віці — з вказівками, як учитель при навчанню має ставитись до психічних проявів молоді.

Другого дня відбувся виклад знов д-ра Е. Грицака на тему „Методика граматики української мови в ґімназіях", а д-р К. Кисілевський відчитав доповідь „Про навчання української мови в учительських семинаріях". При тій нагоді порушено справу нашої літературної мови, а також справу правопису в школі, — якого хаотичність у шкільн. підручниках дається найбільше відчувати. Є читанки й граматики писані передвоєнним ще правописом, відтак за правописними правилами „Наук. Т-ва ім. Шевченка з 1921 р., а в найновіших читанках А. Крушельницького є вже й академічний правопис — ще без апострофів. Рівночасно виринула думка видавання фахового часопису, присвяченого справам української мови, на зразок часопису „Język Polski".

Новий проект навчання літератури.

Третього дня мав другий свій реферат віз. д-р Д. Лукіянович на тему „Лектура основна й доповняюча в навчанні української мови в ґімназіях". Реферат цей був найоригінальніший й викликав палку дискусію та спротив. Між іншим референт обмежив навчання української літератури І. (старої) і II. (середньої) доби лише до кл. V. (замість, як дотепер, до V. і VI.); при тім усуває він зовсім староцерковщину, й усі виїмки каже вчити лише в перекладах, навіть „Слово о полку Ігоря". Крім цього каже за М. Грушевським ввести до кл. V. устну словесність — замість ріжних проповідей, молений та хождений. Навчання літератури нової доби, тобто від Котляревського по нинішній день, що має тягнутися 3 роки (в кл. VI., VII. і VIII.), опирає референт на основній лектурі творів всього 10 письменників, а саме Котляревського, Шевченка, Куліша, Вовчка, Левицького-Нечуя, Тобилевича, Франка, Коцюбинського, Л. Українки та Стефаника. З тих десяти центральною фігурою робить Шевченка, а головними представниками Франка, Коцюбинського та Лесю Українку. Всіх інших, як Квітку, Метлинського, Шашкевича, Федьковича, Руданського, Кобилянську та й інших, поручає на доповняючу лектуру та домову приватну. Домагається відкинути навчання **історії** літератури, а ввести саму літературу, відкидає дотеперішні підручники, написані без інвенції та принципу, та домагається нових методичних підручників від кл. V—VIII.

Під кінець третього дня мав реферат о. проф. М. Залеський, учит. української мови в ґімн. в Бережанах, на тему „Навчання літератури і плекання живого слова у вищих клясах середньої школи", де торкнувся також і виховавчої сторони при навчанні української мови.

Практичні лекції та висліди.

Практична частина курсу мала 8 годин так зв. зразкових лекцій (4 лекцій граматики і 4 лекцій літератури) на половину в ґімназіях і в учит. семинаріях. Лекції зразкові перевели в акад. ґімназії у головнім будинку проф. С. Шах і М. Федусевич, у філії проф. Я. Біленький та Пл. Лушпинський; в учит. семинаріях — проф.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. ЧЕРВНЯ 1931.

Д-Р СТЕПАН ГОДОВАНИЙ.

Із листування Е. Чикаленка.

Дружба зі селянином. — Листівки до Стечишина. — Громадські та родинні справи.

В часі світової війни було багато українців галичан на Великій Україні. Як російські полонені працювали вони на фабриках і в приватних землевласників. Один з таких був свідомий український селянин з Глещави, теребовельського повіту, Ст. Стечишин. Побуваючи на економії в селі Теплівка, пирятинського повіту, він познайомився з ріднею Чикаленків, які мали знатну земельну посілість в недалекім селі Кононівка. Чикаленко прийняв цього свідомого галицького селянина дуже привітно і між ними витворилася сердечна дружба.

Стечишин бував мало не щодня в Кононівці, позичав книжки з великої бібліотеки Чикаленка, та проводив цілі години на розмовах. Приятельські відносини між тими двома українськими хліборобами не перервалися навіть тоді, коли Стечишин, після революції 1917 р. вернув до Австрії. Він листувався не тільки з самим Е. Чикаленком, але також з іншими членами його рідні: синами і дочками. Ці листи, які мені передав Ст. Стечишин, є з часів від 1918—1929 р. і вони кидають цікаве світло на життя нашого великого громадянина Е. Чикаленка. На жаль, не всі листи, які одержав Ст., збереглися. Багато пропало в часі його арештування польською поліцією. Та і цих кілька, які збереглися настільки цікаві, що варт з ними познайомитись.

Перша листівка писана з Київа. На ній дата 10 липня 1918 р. і печатка німецької цензури. Чикаленко мешкав тоді в Київі у власнім домі і брав участь у громадянськім життї. Видно мав тоді чимало праці, бо виправдується, що не може більше написати. Він пише:

„Дуже дякую Вам, Шановний пане Стефане за листа. Але відповідаю коротко, бо годі тепер довго розписуватись. Ми всі живі і здорові покищо, і в Кононівці у нас спокійно, хоч по інших селах йде анархія. Петрусь (один з синів Чик-а) поїхав в посольство до Цареграду і взяв зі собою Івашка на місяць. Левко читає лекції учителям, а пані Вікторія (дочка Чикаленка) віддається за пана Скорописа, що організував українські лягері в Германії. З поважанням Е. Чикаленко".

Друга листівка писана вже з еміграції, з місточка Рабенштайн у Долішній Австрії. Дата на ній 16. серпня 1922 р.

„...Дуже, дуже Вам дякую за готовість помогти мені, але мені дорожче Ваше добре відношення до мене, як що; бо я тепер не бідую, а коли у мене куплять мої спомини, то знов буду панувати. Ми нічим Вам не помагали крім доброго слова і людського відношення до Вас, і мені дуже мило, що Ви того не забули, бо тепер люди про це забувають; у Кононівці дійсно моя родина бідує, але нема способу допомогти через почту, бо все крадуть! Напишіть їм (до рідні) листа, то вони й тому будуть раді, як і я. Опишіть мені своє життя з квітня 1918 р. Познайомтесь у Львові з Вол. Дорошенком, то мій приятель. Ваш серцем Е. Чикаленко".

На краю листівки дописано: „Вол. Дорошенко є редактором „Письма з Просвіти". На адресній стороні додано: „Я так зрадів Вашому листові, і так поспішався відписати Вам, що забув написати про Єфремова, який учителює в Боярці коло Київа, щоби не вмерти з голоду в місті".

Повища картка мала бути відповідю на лист Степана Стечишина. Але Стечишин видно вчас картки не дістав і написав скоріше листа до Чикаленка, в якім домагається відповіди.

В слідуючім листі пише Чикаленко з дати 27. вересня 1922 р. з тої-ж місцевости, з Рабенштайн.

Чикаленко пише: „...Вп. Добродію! У відповідь на Вашого листа я написав Вам рекомандовано 14. серпня і просив написати мені про Ваше життя з того часу, як ми не бачилися. Радив Вам передплатити „Письмо з Просвіти" у Львові, де в числі 23. надруковано про моє життя, але від Вас не маю ніякої відповіди. Цими днями дістав від Вашого брата (відомий український діяч в Канаді) по Вашому дорученню 5 долярів з Йорктону, за які подякував. Йому і Вам сердечне дякую, бо я нічого доброго Вам не зробив і цих грошей не заслужив. Я писав Вам, що мої спокійно живуть у Кононівці, а вчора дістаю листа, що їх виселяють і вони мусять переноситись до Пирятина. Напишіть, чи дістали мого рекомендованого листа? Єфремова виселяють за кордон і він незабаром має бути тут. Ми всі живі: Галя, Вітя, Левко тут (на еміграції), а решта в Кононівці. Вам сердечно вдячний Е. Чикаленко".

Еміґрантські злидні підкосили здоровля Чикаленка і ось у новій листівці відповідаючи на черговий лист С. Стечишина, пише Чикаленко 4. грудня 1922 р. з Відня з лічниці (Рудольфшпітааль):

„...Вп. П. Степане! Спішу Вам відповісти на листа, бо завтра мають мені розрізувати живіт та мочевий пихур і в ньому вишкрябувати боляк. Як помру, то прочитаете в газетах, а як живий буду то колись напишу. Літом мені вирізали боляка в жолудку, але тепер складніша справа. Про Ваш арешт читав у „Ділі". Живу покищо маю за що, а якби продав „Спомини", то міг би посилати і посилки своїм синам у Київ, які там бідують. Єфремова висилають у Москву. Галя, Вітя і Левко якось живуть. Поздоровте брата Михайла (це той, що післав Чикаленкові 5 долярів з Йорктону). Ваш Чикаленко".

(Докінчення буде)

д-р К. Кисілевський в III. (жін.) д-р М. Чубатий та С. Левицький в II. (муж.). Після переведених лекцій відбулася дискусія на їх тему, де впало багато цікавих думок. Докладні звіти про ці дискусії та реферати будуть в „Українській Школі“, органі „Учит. Громади“ та в Урядовім деннику Л. Ш. К.

На зїзді рішили переробити читанки й підручники до навчання української мови й літератури в середніх школах і візвали до цієї праці охочих. Піддали також думку (о. Залеський) колективного складення підручників, а передовсім читанок, під редакцією одного вибраного. Представники Кураторії поставилися прихильно до видання нових підручників української мови, навіть для народніх шкіл й обіцяли нові підручники фінансувати. Зі зміною радикального пляну навчання радили не спішитися.

Тем порушених підчас рефератів і дискусій безліч, на жаль, через брак часу не дійшло до ніяких резолюцій. Тому поставлено внесок, щоби в слідуючім шкільн. році Л. Ш. К. зорганізував другий такий курс українистів, де можна би вирішити порушені на I. зїзді пекучі справи. Представник Кураторії обіцяв внесок піддержати.

с. п.

Обєднання молочарської кооперації.

КОМУНІКАТ.

Підписані Союзи подають слідуюче до відома заінтересованих кооператив:

势 势

势

势 Панують господарська кріза каже нам звернути пильну увагу на розвиток молочарської кооперації для облекшення важкої долі хліборобського населення.

Є загально відомою річю, що правильний розвиток кооперативного молочарства з дійсним хісном для хліборобського населення буде запевнений тільки тоді, коли буде найбільше зосередження сирівця і його перерібки в рамах загально-організаційного пляну. Так само виказала практика, що найкращі ціни за кооперативний продукт можна одержати тільки тоді, коли збут відбувається за посередництвом сильної торговельної організації.

Щоби перевести ці пляни в життя Краєвий Союз Кооператив „Дністросян“ зліквідував у себе молочарський відділ з днем 1. червня 1931 р. і передав за обосторонньою згодою підчинені йому кооперативи до організаційно-технічної і торговельної обслуги Краєвому Молочарському Союзові „Маслосоюз“ з рівночасним їх переходом в члени КМС. „Маслосоюз“.

Львів, дня 27. травня 1931.

Краєвий Молочарський Союз **„Маслосоюз“**
коопп. з обмеженою відповідальністю.
Краєвий Союз Кооператив **„Дністросян“** кооп.
з обм. відповід. у Львові.

Після вбивства у Львові.

Голоси преси про вбивство.

Гук револьверових стрілів, від яких упав учень Бережницький, відбився сильним відгомоном у львівській пресі. Першу вістку про вбивство подало за годину по випадку надзвичайне видання *„Ґазети Поранної“*.

Вістки надзвичайного видання були загальні, без подання імени вбивника. Так само *„Експрес Вечорни“* не подав імени вбивника, тільки подав його портрет. Між першими інформаціями преси було багато помилкового: Вбитого Бережницького і навіть його товаришів, з якими він мешкав, преса називала студентами теольоґії, які другого дня мали висвятитися на священиків. В дійсности Бережницький трагічного дня мав складати матуральний іспит. Далі виявилося, що вбивника зловили не тоді, як він вистрілив усі набої, бо коли його арештували, то в його кишені ще був резервовий маґазинок невистрілених набоїв.

Другого дня *„Ґазета Поранна“* вмістила фотоґрафію убитого Евгена Бережницького, зроблену зараз по його смерти, портрет Мицика і обширне звідомлення з поліційного слідства. Іван Мицик, як пише „Ґазета Поранна“ заявив: „Я сповнив свій обовязок, — хай діється що хоче. Я на все приготований. Я виконав лиш наказ своїх командантів, а їхні накази мусять бути виконані“. На місці випадку був між іншими прокуратор Ліпш.

„Хвіля“ присвятила справі вбивства Бережницького аж дві сторінки. Нагадуючи, що іще так недавно на вул. Ядвіґи українець убив українця, *„Хвіля“* описує новий трагічний випадок на вул. Ґродзіцьких. *„Хвіля“* признає, що та вулиця в ранній порі належить до найбільше рухливих, тому то вістка про криваву подію в одну мить зелектризувала весь Львів. Згідно з відомостями *„Хвілі“* обидві кулі, вистрілені вбивником, прошили серце Бережницького наскрізь. Погоня за вбивником тревала кілька хвилин. Публика, бачучи револьвер у руці втікаючого, уступала з дороги. Робітник Станислав Слівінський заступив убивникові дорогу на розі вул. Скарбківської і втікаючий вбивник стрілив два рази та ранив одною кулею Слівінського в руку вище ліктя, другою розшарпав йому три пальці руки. Слівінський, окровавлений, упав на землю. Вкінці постерункові: Ольшицький, Журавецький і Кулаковський окружили втікаючого і арештували, відобрали йому револьвер та наложили на руки кайдани. Аж тоді поліція довідалася, що вбитий називається Бережницький, і що він був учнем греко-кат. малого семинара, куди вступив після замкнення ґімназії в Рогатині.

Арештований вбивник заховувався майже спокійно і на всі питання мовчав. Раз тільки сказав: „Я українець, убив я провокатора, більше вам не скажу“.

В кишені Бережницького поліція найшла „довуд особісти“ і 26. золотих.

Аж в годині 3. пополудні арештований сказав, що називається Василь Іренко, але виявилося, що це неправда. По третій годині, до салі, де переслухували арештованого, допущено представників преси. Вбивник — це крепко збудований шатин, середнього росту, з буйним волоссям. Він сидить спокійно і мовчить, або відповідає тільки: „Нічого не знаю“.

Аж на підставі конфіденціональних відомостей поліція ствердила, що вбивник називається Іван Мицик зі Синевідська Вижнього і що він є членом УВО. Після того Мицик признався до всього.

„Курер Львовскі“ містить на тему вбивства цілу вступну статтю п. з. „Політичне вбивство“. Вже в першім реченню автор статті твердить, що Бережницького вбито з наказу УВО. На думку „Курера Львовского“ це політичне вбивство у Львові не перше і не останнє. Від ряду літ Львів є свідком кровавих методів боротьби українських сепаратистів. Польська суспільність уже навіть привикла до стрілів і вбивств УВО і ці стріли гартують свідомість та волю польського народу на кресах. Стріли такі доказують також, що польський нарід зможе зміцнити свої позиції на цім терені тільки шляхом упертої боротьби.

Робітник Слівінський, що ловив убивника наражував своє життя, на думку „К. Л.“ є символом польськости у Львові, яка готова все до оборони кресів. Вбивство на вул. Ґродзіцьких нагадує, що УВО, на жаль, ділає далі, хоч здавалося, що пацифікація зломила її діяльність. Що більше — УВО виступила із ще більшим цинізмом і відвагою. *„Курер Львовскі“* кінчить статтю такими рефлексіями: „Як ми маємо перед

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 19. ЧЕРВНЯ 1931

Д-Р АНДРІЙ ГОЛОВКА

Українська фільма в Празі.

„Арсенал“ (Київ в огні) — фільмова епопея з бурхливих часів України в 7 діях. Режісер Олександер Довженко.

„Мала мати три сини.

Була війна.

На фронті вмирали вояки. Закостенілі руки простягалися до неба. Вибухливі ґранати. Трійливі гази. Руїна.

Втратила мали трьох синів. Працює сама на пустому полі. Тяжко волічеться, паде, — сил уже не стає. Буйний вітер розсіває засіяне зерно по сірому світі.

На фронті гине цвіт народу. Земля плаче над бідним урожаєм. Мряки вкривають пусті загони...

У бідній хаті стоїть зморена жінка. Діти чіпаються її немічними рученятами і просять: „Мамо хліба! Хліба!“.

А на фронті в судорогах шаленого, нестримного сміху від газу, що веселить душу чоловіка, вмирають вояки...

Німецькі війська наступають. Але в закопах нема вже ворога.

Цар пише спокійно свій денник, царська армія в безладді покидає побоєвище. Зашуміло, загуділо по всій Україні. Голодне, обдерте військо вертає домів.

Переповнені поїзди їдуть на Київ. Тріскають гальми. „Не їду далі!“ — кричить машиніст. „К чорту, поїдемо самі!“.

Мов вітер летить поїзд стрімголов, без стриму. З уст до уст летить страшна вістка: „Без стриму! Без стриму!“.

Переляканi вояки вискакують з поїзду смерти. Шукаючи рятунку перед одною загибілю летять до другої. „Без гальм! Без машиніста!“ — подає вістку переляканим залізничим станціям телеґрафічна стяжка. З шаленою скорістю віхав поїзд на двірець, а в його розвалинах загинули тисячі тих, що тішилися зі скорого приїзду домів.

З нечуваним, невиданим захопленням святкує Київ проголошення української самостійности.

Гомонять дзвони, люди обіймаються, цілуються, плачуть на радощах.

Оклики „Слава!“, „Хай живе!“ лунають по всій Україні.

Та на обрію появляються хмари нової горожанської війни“.

Такий вступ до фільми А. Довженка „Арсенал“. Так його дослівно надруковано в окремо виданій програмі вистави „Арсеналу“ в празькому кіні „Котва“ і так ми його бачили вперше в Празі в місяці травні ц. р. Годі тут щонебудь зміняти, додавати. „Арсенал“ захоплює вас уповні своїм вступом, ставить вам перед очі чисту, нагу правду, без різкої тенденції.

Хто бачив сфільмований роман Ремарка „На Заході без змін“, мусить признати, що фільма Довженка в неодному напрямі, особливо своїм вступом, перевищає фільму американської продукції. Дорівнює їй технічно, перевищає її незвичайно сильними сценами, що виявляють провідню думку дії, мистецькою глибиною, а передовсім ґеніяльною пластикою.

Своїм вступом „Арсенал“ вичерпує вповні зміст фільми Ремарка. Празька мистецька критика не без причини писала про Довженка, що цей „великий мистець створив знову могутній твір, побіч якого продукція західніх европейських торговельних товариств стоїть значно позаду!“. Добірний калейдоскоп сильних образів, згущена символіка цього вступу криють у собі всі можливости для насичення пацифікаційної туги глядача. Вступ до „Арсеналу“ можна спокійно відрізати від останніх подій, що їх твір Довженка наводить, і копія Ремарка готова.

Але ВУФК таких копій не потребує. Довженко — більшовицький режісер, а його твір йде шляхами більшовицької доктрини. Фільма має змалювати один з епізодів горожанської війни на Україні, а Довженко фільмує історичну подію по свому.

Якжеж це „по їхньому“ виглядає?

На київських церквах втихають дзвони, зачинають грати гармати. Від тої хвилини, ви чуєте страшний дисонанс, що сунеться на глядача з кожного образу „Арсеналу“. Д—о не має сили поставити дальшу дію фільми в площину двох світоглядів, що проти себе в горожанській війні воюють, не мірить глибини траґіки історичних подій України в національній революції, а пускається на шлях карикатури, пасквілю.

Бачите пасквіль на Центральну Раду. Довженко замикає очі на всі додатні сторінки її праці, а одиноко розумним уважає діяльність заступників збільшовизованих військових частин, які захоплюють у свої руки київський арсенал і зачинають горожанську війну. Недостача мотивізації цієї притичини до нової різні вбиває в вас могуче враження туги за пацифікацією, яке викликує у глядача фільма на свому початку, а з другого боку дає причину до цілком протилежного настрою, як його автор хотів викликати на кінці фільми.

Фільма кінчається тим, що арсенал впав, дістався в руки „Центральної Ради“ а метою автора було викликати враження, що більшовицькі оборонці арсеналу вмерли по геройськи. А проте кінцеве враження в обєктивного видця є таке, що він собі мусить сказати: „Слава Богу, що арсенал впав!“ Цей осуд умотивований початковими пацифікаційними образами фільми, а автор повинен був оперувати такими самими переконуючими засобами у цілій фільмі, як на її початку, щоби розвязку драми, особливо героїзм оборонців арсеналу виправдати. Пасквіль на Центральну Раду, збірні сцени з бородатими попами, хрестами та молодицями у вишиваних сорочках при зриві національної революції зво-

собою ворога, який по виконанні вбивства вже в руках поліції є настільки морально сильний, що вмів заявити: „Я українець, я вбив провокатора!", то польська організованість мусить бути бодай на тільки сильна, щоби небезпеці глянути в очі, і її здавити".

„Дзєннік Людови" містить тільки загальний опис події, подібний, як і опис в „Газ. Поранній" та „Хвілі".

„Слово Польскє" малює картину вбивства дуже широко і докладно. В підзаголовку читаємо: *„Українець упав з руки українця. — Хоробрий робітник пострілений"*, а далі: „Знову упав трупом молодий чоловік, офіра особистого терору боєвиків, які револьверовою кулею виконали присуд кари смерти". Відтак наступає детальний опис трагічної події. Під заголовком: „Як поводиться виконавець бандитського вбивства" кореспондент „Слова Польского" описує Мицика, якого бачив: „Вбивник поводиться цинічно і бундючно, на питання або не відповідає, або каже: „Це моя приватна справа, якої не думаю вияснювати. Моя приватна справа вас не обходить!".

Коли поліція заявила, що вже знає, хто він і як зветься, то Мицик згодився зізнавати і подав декілька нових інформацій про себе. Признався, що вбив Бережницького з наказу УВО, бо Бережницький денунціював українців і їздив кілька разів до Варшави.

Стаття кінчиться словами: „Примір брата злочинця втягнув і Івана Мицика в ряди УВО".

„Газета Львовска" під заголовком *„Учень греко-католицької духовної семинарії застрілений"* подає тільки коротку вістку про випадок, без коментарів.

Краківський *„Ілюстровани Курєр Цодзєнни"* містить покищо коротку телеграму зі Львова, долаючи сочисті заголовки і підзаголовки: *„Огидний політичний злочин у Львові". (Озвіріла українська молодь мордується взаїмно".).*

Також варшавська польська, російська та жидівська преса вже помістила замітки про вбивство Бережницького.

*

АРЕШТУВАННЯ.

У звязку з убивством уч. Бережницького арештувала поліція двох учнів філії української гімназії у Львові, а саме Ярослава Гайваса, уч. 7. кляси (Личаківська 155), Володимира Байталу, уч. 7. кл. (Бема 18), студ. Ростислава Ґорчинського (Куркова 14) та двох товаришів Бережницького, а саме: Володимира Семена, уч. 8. кл. гімн. (Піскова 25) і співкомірника Бережницького Андрія Гарана (Вірменська 25). Усім згаданим закидає поліція співучасть у вбивстві.

Арештували також товариша Бережницького, учен. Кордиса, з яким Бережницький ішов до школи. Поліція підозріває, що Кордис був вмішаний у вбивство, тому що не пустився в погоню за вбивником. Поліція твердить, нібито Кордис не приятелював із Бережницьким, не виходив із ним майже ніколи, та що — мовляв — УВО визначило його, щоб ішов із Бережницьким тому, що Кордис в окулярах, тож Мицик, який не знав Бережницького, міг легко зорієнтуватися.

Поліція переслухала батька вбитого, Михайла Бережницького, емер. службовика прокуратури в Бродах, який тепер живе в Підкамені. Переслухала й товаришів вбитого Бережницького. До Синевідська Вижного виїхали два тайні агенти, щоби зібрати дальші подробиці про минуле Мицика.

Нині, в четвер, Мицика відставлять до суду.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

СТАНИСЛАВІВСЬКОГО Й ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ВОЄВІДСТВ НЕ СКАСУЮТЬ.

Зачувати, що про скасування воєвідств станиславівського та тернопільського нема й мови. Те саме торкається й келецького воєвідства. Про інші воєвідства заперечення не згадує. На одному з найближчих засідань мін. ради розглядатимуть справу скасування 30 повітів з огляду на ощадність. Передовсім мають получити деякі повіти в Галичині.

ВАЖНЕ ДЛЯ БАТЬКІВ.

Мін-ство освіти з огляду на матеріяльну скруту батьків видало розпорядок, яким поручає вдержати в усіх школах шк. підручники з 1930—31 р. також і на найближчий рік. Нові підручники можна впроваджувати лише тоді, коли наклади давніх підручників вичерпалися, або коли їх зовсім усунули зі збірки підручників, дозволених для шк. вжитку.

ПРИСУД ЗА ШПІОНАЖУ.

Від 12—15. червня відбувалася перед чортківським карним трибуналом розправа за шпіонажу. Засудили: Ол. Бураковську зі Сокиринець (пов. Гусятин) на 6 літ тюрми, Тад. Янкевича, урядовця староства, рез. поручника польського війська з Копичинець на 2 роки тюрми. Увільнили: 1) маг. прав Юл. Грабовича, урядовця Банку Господарства Кр. у Львові, 2) Льва Бекенбаха, адв. урядовця в Гусятині та 3) Вас. Стефанишина в Яблонові.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД НА КРАМНИЦЮ.

У Львові при вул. Городецькій ч. 51. перед 9-ою год. веч. ввійшло сінними дверми до крамниці Пешесової двох бандитів і під загрозою револьверів жадали, щоб видала їм гроші. Спочатку Пешесова не хотіла дати грошей, коли ж удруге загрозили їй, дала касетку, в якій було 2.300 зол. і 200 дол. Коли один із бандитів хотів уже вийти з касеткою, купчиха счинила крик. Прибіг каменичний сторож, та та бандит відштовхнув його на бік. Бандити видно думали, що вже є й поліція, бо покинули касетку й утекли. Поліція веде слідство.

ВБИЛИ АЛЬБАНСЬКОГО КОРОЛЯ?

Бюро Райтера принесло чутку, буцімто альбанського короля Зогу вбили. Чи воно правда, досі невідомо. Мадярські часописи повідомляють, що кор. Зогу лише тяжко хорий.

—o—

З волинської хроніки.

Не бувале в кооперації. 7. червня з дозволу дубенського повітового староства відбулася в Дубні, в домі жидівського ремісничого союзу, конференція кооператив, які є членами кооперативно-кредитової каси в Дубні. На денному порядку були організаційно-торговельні справи й інформації про санітарні приписи в звязку з закриттям владою деяких кооператив. Перед початком конференції зголосився референт безпеки староства Прушиновський в супроводі двох аґентів і зажадав усунути зі салі інспектора РСУК п. Кобилянського й ревізора п. Олександровича, як не делегатів від кооператив. Вказання на те, що коопоеративний закон не тільки дозволяє, але й наказує представникам РСУК бути на кооперативних конференціях, не вплинуло на представника староства. Запитаний про підставу до такого домагання референт Прушиновський відповів, що це його такий погляд. Інспектор Кобилянський зажадав списання відповідного протоколу про усунення його й ревізора з конференції і підписання референтом староства, але той підписати протокол відмовився. Представники РСУК були змушені залишити конференцію. Негайно була вислана телеграма до дирекції РСУК у Львові про розпорядження представника староства. Цікаво, що на дозволі староства на конференцію дописано, що головою має бути п. Ол. Бережний.

Відкинений рекурс. Кооператива с. Надчиці на Дубенщині внесла зажалення на розпорядження староства, яким зачинено її склеп за буцімто невиконання санітарних приписів. Воєвідський уряд рекурс відкинув і розпорядження староства затвердив. Кооператива звертається до Найвищого Адміністративного Трибуналу.

З Ковельщини. 2. червня в місточку Турійську згоріло 95 мешкальних домів і 55 клунь. Страти сягають 350 тисяч зол. — 3. червня ексгумовано останки чотирьох жовнірів-жидів, похоронених на місцевому цвинтарі з християнами і перенесено на жидівський цвинтар. Зібралася величезна юрба жидів Ковля, яка супроводжала останки через ціле місто.

З Рівенщини. На залізничому торі Рівне-Здолбунів найдено трупа селянки с. Картелів Марії Баранової, яка, мабуть, кинулася під поїзд. Причини самогубства невідомі.

Пожежа на Здолбунівщині. В с. Волосківцях згоріло 31 селянських господарств, а з ним кільканацять штук худоби. 2 особи сильно попечені.

Сумна справа священика. Шкільна кураторія усунула від викладання релігії православного священика Носаля з с. Загорян, якого поліція оскаржила в тому, що нібито він допускався неморальних чинів у відношенні до учениць школи в с. Переспі, де викладав релігію.

„Рольнік". Осаднича сільсько-господарська кооператива „Рольнік" у Луцьку, як виявилося на загальних зборах дня 7. червня, закінчила рік з недобором у сумі 152 тисячі зол. Треба зазначити, що ця кооператива користувалася величезними кредитами. В свій час до цієї кооперативи втягнено немало селян-українців.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·99·00—8·99·50, канадійський долар 8·89·50—8·90·00, чеська корона 0·26·25—0·26·55, австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·35·00, швайцарський франк 1·71·75—1·72·00, фунт штерлінгів 43·35·00—43·60·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·11·78—2·12·75.

Срібло: Австрійська корона 0·33·00—0·33·50, 5 австрійських корон 0·00·00—0·00·00, австрійський фльорен 0·90·00—0·95·00, російський рубель 1·50·00—1·60·00, копійки за рубель 0·75·00—0·80·00.

—o—

дять цілу дію на рівень балаканини за зразком більшовицьких копійкових брошурок, а Довженко тратить серед цих малюнків свій мистецький полет.

Беззадійний примітивізм документування цих сцен витертими фразами, недостаток мотивації причин вибуху горожанської війни хоче автор затерти ліричними побутовими сценами на фронті і в більшовицькому запіллі.

Один з більшовицьких вояків упав у бою. „Товариші сповнили його останнє бажання. Привязали мертве тіло до гармати та й чвалом пустилися до його дому".

„Гей, ви, коні, наші боєві друзяки! Летіть, летіть з нашим мертвим товаришем, здатним боєвиком!".

Зрозуміли коні: „Чуємо, чуємо!" кличуть: „Летимо, летимо — на всіх своїх 24-ох ногах"...

Над свіжо викопаним гробом чекала мати, що прочувала смерть сина. „Ось він, мати, поховай його сама. Нас кличе арсенал".

Розпучливо бориться арсенал в облозі. „Хліба!" кричуть ранені. „Набоїв!" стогне арсенал.

Козаки Центральної Ради переможно наступають. Впав останній вистріл.

Впав арсенал".

Впав неславно. Враження неславного упадку не затерли ліричні пасажі фільми. Недостача мотивації нового збройного повстання після тої страшної катастрофи, світової війни, яку автор так виразисто представляє на початку фільми, є надто різка, щоби могла викликати згоду глядача з тим, про що хоче говорити кінцева сцена фільми. Лірична прогулька автора з небіщиком на гарматі до рідного дому, хоча й викликує враження, що більшовицькі солдати теж вміють по старосвітньому, по козацьки бути сентиментальні, але не виявляють ніяк їхньої особлившої туги за арсеналом, де на мурах каже автор козакам по геройськи вмирати.

Для геройського подвигу оборонців арсеналу нема у фільмі пояснення. Глядач приневолений шукати мотиву цієї оборони виключно в старій знаній приповідці: „Козак без бою, як риба без води". Зариси великої події по мистецьки підчеркнені на початку фільми ломляться в партизанській різні воюючих таборів. З кінця фільми маєте враження, що всі особи „Арсеналу" вивів автор на сцену тільки по те, щоби вони домучи в запіллі докінчили діло руїни, почате на фронті. Бій за арсенал це не боротьба двох світоглядів, а боротьба тому, що люди ще мають зброю й набої. Як сказано: „Козак без бою, як риба без води!".

Тому то й „Арсенал" з погляду змісту є фільмою далеко меншої вартости, як друга фільма тогож автора „Земля", що про її виставу ми вже мали нагоду в „Ділі" писати.

Від „Землі" промовляла органічність тенденції всього твору, мотивована психольогічними спонуками мас і одиниць, — в „Арсеналі" мета й ідеали суспільства й поодиноких осіб розпливаються в хаосі подій, що дієвим особам у творі виростають понад голови. Провідну думку „Землі" не мусить глядач мотивувати виключно засадами суспільницької більшовицької доктрини; — в „Арсеналі" після могутнього вступу автор приневолює нас стежити однобічно за проявами історичного суспільн. перевороту на Україні, а наслідком цієї однобічности розвязка фільми силувана.

Меншу вартість „Арсеналу" пояснює нам хронольогічно те, що ця фільма перша поважніша праця реж. Довженка. „Земля" появилася значно пізніше і вона в першу чергу придбала авторові світову славу.

Приємно слідкувати за розвитком мистецького таланту О. Довженка і прирівнювати обі ці фільми. З їх порівнання недвозначно виходить, що режісер Довженко стає світилом світової фільмової драматургії, особливо там, де не мусить по невільницьки держатися однобічного погляду на дійсність, накиненого комуністичним ладом.

—o—

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, Коперника 16. II. пов.**

— **Ревматизм і подагру**, ломоту в костях і суставах лікує і усуває успішно Тоґаль. Нешкідливе для шлунка і інших орґанів. Завдяки таблеткам Тоґаль тисячі упосліджених вернуло до здоровля. Отже у власнім інтересі випробуйте його ще нині, але жадайте лише завсіди оригінальних таблеток Тоґаль — бо нема нічого ліпшого. В усіх аптиках. Ціна зол. 2·—

— **Світовий ринок обнизив ціни** Замітна від довшого часу значна знижка цін вовняних сирівців є вже нині доконаним фактом. У тому стані поробила також **фірма А. Віттельс, текстильні склади у Львові, вул. Рутовського 7.** дуже корисні закупи просто в бельських фабриках всілякого рода вовняних матеріялів, а тимсамим обнизила значно ціни. **Фірма Віттельс, Львів, Рутовського 7.** веде як дотепер спільно з фахово кваліфікованою кравецькою силою сальон мужеського кравецтва і виконує вибагливу мужеську ґардеробу як убрання, тренчкоти, раґляни і т. ін. на міру, беручи повну ґарантію за точне і совісне виконання. 2270 1—?

— **З документів часу.** Starostwo nadwórniańskie. L: IV/23/5/1931. Nadwórna, dnia 11. czerwca 1931. W sprawie zezwolenia na dokonywanie zdjęć filmowych między Worochtą a Żabiem. — Do Pana Dymitra Krenżałowskiego we Lwowie, ul. Blacharska 8/I. Załatwiając wniesioną prośbę do Urzędu Wojewódzkiego Stanisławowskiego w sprawie powyższej, zawiadamiam Pana, że proszonego zezwolenia na zdjęcia filmowe między Worochtą a Żabiem nie udzielam. Od tej decyzji wolno wnieść Panu odwołanie do Pana Wojewody Stanisławowskiego przez tut. Starostwo w ciągu 14 dni, licząc od dnia następującego po dniu doręczenia. — Za Starostę: Poręba w. r. — З кінцем лютого ц. р. за ініціятивою Видавництва журналу „КІНО“ внесено до станиславівського воєвідства подання на дозвіл нафучувати фільму „Гуцульщина“, яку мав ресерувати відомий наш режісер Евген Деслав з Парижа. Мала це бути повнометражна тонова фільма з життя простолюддя Гуцульщини, яка мала помандрувати у світ як наукова фільма. Збут фільми був запевнений у кільканацяти державах. Після чотирьох місяців, коли все було приготоване до реалізації самої фільми, наспіла вище наведена відмовна відповідь без ніяких мотивів тої відмови.

— **Цікава перевірка виборчого протесту. — Засуд поліцая за побої.** Дня 20. V. відбулась перед окружним судом в Перемишлі, як судом відкличним, дуже цікава розправа, яка торкнулася двох справ: провірювання виборчих протестів та поведінки поліцаїв підчас свого урядування. У виборчім протесті, внесеному виборцями нашої листи ч. 11. проти останніх соймових виборів, був між іншим закид нелегальної поведінки постерунку поліції в Старяві к. Хирова, що — мовляв — цей постерунок зводив виборців в блуд щодо самого акту голосування. Протест пішов до розсліду, а розслідження цього закиду доручено саме тому функціонареві згаданого постерунку, до якого відносився повищий закид, а саме Антонові Врублеві, постерунковому поліції в Скваряві. Після переслухання постерунковим опонентів дехто з них не потвердив піднесених закидів. Найшовся проте один виборець Михайло Мазур, який потвердив піднесений в протесті закид. І коли він таки твердо стояв при своїх зізнаннях, постерунковий Врубель вдарив його в лице. Зневажений в той спосіб Михайло Мазур вніс до городського суду в Добромилі скаргу за переступство з § 331. к. зак. При розправі сам пошкодований та один свідок вповні, а другий частинно потвердили правдивість зізнань покривдженого та факт зневаги, однак городський суд обвинуваченого поліцая уневиннив, приймаючи, що не доказано факту зневаги. В наслідок відклику, внесеного Михайлом Мазуром, відбулася дня 20. V. ц. р. відклична розправа перед окружним судом в Перемишлі, на якій покривдженого Михайла Мазура заступав адвокат пос. д-р В. Загайкевич. По переведеній відкличній розправі суд ухилив присуд 1-го суду та приймаючи факт чинної зневаги покривдженого за доказаний, признав постерункового Антона Врубля винним переступства з § 331. к. з. та засудив його на кару арешту впродовж трьох днів, заміненого на гривну у квоті 15 зол.

— **Скарга.** Довідуємося, що о. Михайло Кушкевич, адміністратор парохії Янів коло Львова вніс до команди полевої жандармерії у Львові скаргу у звязку з побутом у парохіяльнім будинку у Янові відділу уланів. О. Кушкевич звернувся в цій справі до ДОК., звідки його донесення спрямовано до команди полевої жандармерії. З цензурних причин про ту справу більше писати не можемо.

— **В школах не буде репетентів?** Польське міністерство освіти виготовило проект реформи середніх і народніх шкіл у тім напрямі, щоби учень не міг репетувати одної кляси, тому, що це є прикре і для учня і для родичів та і для школи невигідне, бо переповнює кляси репетентами. Виявилося, що в Польщі щороку є майже пів міліона репетентів у середніх і народніх школах. Щоби не допустити до повторювання одної кляси два і три роки, або щоби бодай зменшити кількість репетентів, при кожній школі будуть утворені відділи для менше здібних. З початку шкільного року буде переведена селекція учнів, менше здібні будуть учитися окремо і їм буде присвячено більше уваги та праці учительства. Це малоб зліквідувати переповнення в клясах і дати можливість всім переходити за рік з кляси до кляси.

— **Самовбивство урядовця в Бродах.** Урядовець податкового уряду в Бродах Осип Житняк застрілився. Він залишив жінку і четверо дітей. Причин самовбивства ніхто не знає.

— **Зредукують 30 староств.** З Варшави прийшли вістки, що згідно з новими плянами реформи адміністрації в цілій Польщі скасують 30 староств, а їхні повіти приділять до сусідніх.

— **Берта Унґер та побрехеньки „Курерка“.** Багато розголосу поміж жидами наробила справа молодої жидівки з Порохника Берти Унґер, яка покинула юдеїзм, вихрестилась у гр.-кат. обряді й перебувала якийсь час у СС. Василіянок в Перемишлі. У цій справі, як звичайно, хотів похвалитися найкращими й найцікавішими інформаціями краківський „Курерок“. В ч. 142 цього „поважного“ часопису появилася довжезна стаття під романтичним наголовком: „Терниста дорога великої любови“, з дописком „від нашого спеціяльного висланника“. „Спеціяльний висланник“ описує поетично і настроєво, як то він дістався до монастиря СС. Василіянок, розводиться на тему якихось великих приготовань в монастирі на приняття перемиського владики, який буцімто має особисто перевести охрещення Унґерівної(захоплюється появою „...дного бузячка“ монастирної вихованиці, теревенить щось про здогадну фальшиву метрику хрещення і врешті подає „спеціяльний висланник“ докладно і подрібно цілий хід своєї розмови з ігуменею СС. Василіянок та із самою Бертою Унґерівною. Врешті згадує патетично, як то його пращали численні пари гарних очей вихованиць... З цілої тої історії правдою є лише, що „спеціяльний висланник“ дійсно хотів бачитись з Унґерівною, та на превелике його нещастя, йому показано двері і він Унґерівної ані на очі не бачив, не то щоб балакав із нею. Але, щоби заслужитись перед своїми шефами— видумав цілу історію, яка вдостоїлася потім належного їй почесного місця у тому краківському „авторитетному органі“. Зрештою, „Курерковї“ це не пошкодило: скільки інших історій у тій газетці є однаково „правдивих“ і її редактори та видавці не тратять з цього приводу апетиту?

— **Людендорф заповідає війну.** Ґенерал Людендорф помістив у „Фольксварті“ статтю, в якій доказує, що війна большовиків з Европою вибухне ще цього року.

— **Важкі початки мав письменник Ремарк.** Молодий і славний вже німецький письменник Еріх Марія Ремарк мав торік важкі часи. Він продав був право передруку і перекладу своєї першої повісти п. з. „Нічого нового на Заході“ накладні Ґолланча в Льондоні за 300 долярів. Щойно як книжка зачала йти масово в багатьох мовах, накладня посилала йому сама з власного почину чеки за чеками. А коли вже продано книжки 4,000.000 примірників, він дістав більшу суму гроша. Тепер-же недавно, коли Ремарк писав другу повість, він уже купив для неї заголовок в одного швайцарського письменника, якому заплатив за це 240 долярів. Той заголовок звучить „Поворотний шлях“. Про нову повість німецька критика досі мовчить, імовірно не хотячи Ремарка робити великим ані малим. Але публика все одно видала свій осуд, бо за два тижні розкупила близько 200.000 примірників нової книжки в самій Німеччині.

— **З сумної хроніки.** Дві вдовиці Каміля Отто і Катерина Вайс із Відня були щирими приятельками і тому, що жили разом, рішили і разом померти. Вони обидві зажили отруту, положилися на фотелі і повмирали. Сусіди аж другого дня найшли в кімнаті на фотелі дві вдовиці, що обнявшись міцно, лежали мертві. Причиною — нужда.

— **Голубине серце дівчини.** Урядовець Руперт Вінтерляйтнер з Ґрацу пізнав на забаві в лісовім шинку 19-літню ладну дівчину Марґарету Вінклер і полюбив її. Ходив з нею на забави, до ліса. Марґарета побачила раз, що її милий має повний портфель грошей і рішила вбити його, а гроші зрабувати. Вона запросила урядовця на любовну стрічу, пестила, голубила в лісі і в хвилині любовних пестощів виймила з кишені ніж і вдарила ним по горлі свого любого. Але на щастя Вінтерляйтнер в одну мить догадався, яку голубку він пестить і легко поранений схопився на рівні ноги, вирвав дівчині ніж з руки і попровадив на поліцію. На днях у Ґраці цю дівчину з голубиним серцем засудили на 4 роки вязниці.

— **Смерть чекістки.** В однім готелі в Москві вмерла загадковою смертю визначна чекістка Шіперович, яка на Вел. Україні розстрілювала масово українських самостійників. Лікарі ствердили, що її хтось отруїв вином, змішаним з отрутою.

— **Знов убили комуніста.** В Москві невідомі особи вбили кинджалом визначного комуністичного діяча Смирнова у хвилині, коли він вертав з комуністичних зборів.

Іспит зрілости у філії української державної ґімназії у Львові відбувся в днях 26. і 27. травня і 3. і 5. червня під проводом директора ґімназії Ярослава Вербицького. З кляси VIII. А іспит зрілости зложили отсі абітурієнти: 1) Александрович Волод., 2) Билень Володимир, 3) Чорненький Володимир, 4) Дяків Богдан, 5) Дяківський Петро, 6) Дуліба Михайло, 7) Дмитерко Юліян, 8) Федорович Зенон, 9) Фуртак Петро, 10) Івасик Володимир, 11) Юськів Теодор, 12) Коцан Ярослав, 13) Костів Андрій, 14) Крохмальний Іван, 15) Кухта Роман, 16) Курчаба Олекса, 17) Лісінецький Орест, 18) Лазор Евген, 19) Лозинський Мирон, 20) Лукавецький Михайло, 21) Мицик Іван, 22) Медвідь Юрій, 23) Назар Богдан, 24) Рошак Олександер, 25) Савчак Роман, 26) Школьник Богдан, 27) Ширий Юрій, 28) Штайн Осип, 29) Тершаковець Андрій, 30 Тершаковець Зиновій. Репробовано трьох абітурієнтів.

— **Іспит зрілости в гуманістичній дівочій ґімназії „Р. Шк.“ у Львові,** Театинська 10. відбувся в днях 10.—13. червня. Іспит зрілости зложили: Врецьона Ярослава, Голубовська Олена, Дмоховська Теодора, Коструба Володимира, Мигаль Ярослава, Мигоцька Лідія, Прокопів Мирослава, Різник Стефанія, Романовська Стефанія, Томашівська Анна, Федак Дарія.

— **Українські фотоаматори!** В суботу, 20. червня ц. р. в год. 18-ій, в залі „Академічного Дому“ (Супінського 21) відбудеться відчит Ю. Дороша на тему: „Фото на феріях“ — з образовими прикладами та дискусією.

— **Вакаційну Оселю в Ямнім** для молоді провадить підчас вакацій „Учит. Громада“ в Станиславові. Зголошення приймає секретар філії, Липова 82.

— **З Українського Ґіґієнічного Т-ва.** На Загальних Зборах „Українського Ґіґієнічного Товариства“ у Львові дня 23. травня 1931. вибрано одноголосно головою д-ра Маріяна Панчишина. Члени Гол. Виділу уконституувалися ось-як: дир. Іван Герасимович — заст. голови, В. Куцик — секретар, п-і Стефанія Филиповичева — скарбник; члени Гол. Виділу: д-р Подолинський, д-р Софія Парфанович, д-р О. Берест, Турко Роман і д-р В. Каранович. До Контрольної Комісії увійшли: о. пралат Пясецький, д-р Степан Федак, д-р М. Стахурський, д-р М. Музика і д-р Т. Бурачинський. Мировий Суд: през. Децикевич, радн Р Сочиєвський і радн І Громницький.

З листів до Редакції.

Отримуємо слідуючого листа з просьбою поміщення його:

З огляду на непорозуміння уважаю за доцільне пояснити, що мій підпис відповідального редактора на двох останніх числах „Неділі" фігурував з чисто формальних причин у звязку з труднощами, з якими получена тепер офіційальна зміна відповідального редактора газети, та що на ділі до складу редакції „Неділі" не належу з днем 1. червня ц. р.

Микола Голубець.

*

Високоповажаний Пане Редакторе!

Дозвольте через Ваш часопис довести до загального відома, що, всупереч твердженням редакції ЛНВістника (кн. VI. цього журналу за 1931 р. ст. 557), я ніколи ні від кого ніяких запрошень до співпраці в цьому журналі не діставав, а значить ніякої згоди на те нікому давати не міг. Просто містив дещо зі своїх писань у цьому журналі, поки уважав це для себе можливим (всього там надруковано було 2 мої оповідання та 3—4 рецензії на чужі твори), і перестав містити, коли побачив, що це неможливо. Імя своє зі здивуванням бачив у ряді інших імен („Мертвих душ") на обгортці ЛНВ., а ось більше не захотів бачити — вільно мені це? І з тактичних, і з тактовних причин публично не „протестував" (вираз ЛНВ) проти друкування мого імени на окладинці ЛНВ., хоч і мав усі права зробити це, а написав чемного листа до редакції. Колиж ЛНВістникові захотілося зробити цілу подію з цього й винести таку маленьку справу аж на свої сторінки, то крім подяки за безплатну рекляму мого імени, з якої так рідко користаю, нічого висловити йому не можу. Щож до неделікатних здогадів Вістника про причини „протесту" проти дальшого вживання мого імени для реклямових цілей журналу на його обгортках, то мушу нагадати йому, коли він так уперто домагається цього, про дійсну причину, чому я порвав усякі звязки з журналом — літературні з редакцією, а персональні з її керманичем. Це — відомий свого часу інцидент з надрукуванням в ЛНВістнику **проти волі** автора Черкасенкової поеми, — факт, який не вяжеться з моїми поняттями про літературну етику й який причинився до припинення всякої моєї, хоч і як скромної, участи в названому журналі.

При цій нагоді зазначую, що **не даю надалі права** ні одному літературному органові вважати мене своїм співробітником, поки не буде на те моєї особистої, і то тільки на письмі зазначеної згоди.

З високим поважанням

Федір Дудко.

Львів, дня 4. червня 1931 року.

З судової салі.

Цікавий процес б. сельробівця у Львові.

Суд присяглих у Львові судив на днях за державну зраду б. члена „Сельробу-лівиці" Войцеха Стипку. Його зізнання просто сензаційні. Стипка сказав між іншим: „Я поляк, римокатолик, але тому, що я родився і жив в українськім селі, в повіті Рава Руська, я вступив до „Сельробу", бо як бідний селянин я вірив, що „Сельроб" боронить інтереси селян і робітників без огляду на їхню народність. Я їздив по селах, агітував. В 1927 році мене вибрали до Центрального Комітету Сельроб-Єдности, потім мене мали арештувати, і я втік через Данціг до Москви, звідки мене вислали до Ц. К. К П З. У. до Харкова. Тоді саме там відбувався процес „Спілки Визволення України" і буваючи на тім процесі, я вперше перестав вірити, що комуністи репрезентують волю народу і переконався, що комунізм це брехня і „буйда". Я зрозумів, що ком. влада тримається лиш багнетами і насиллям і що комусти гірші вороги хлопа як царська влада. Відтак пізнав я життя польського комуніста Бжезінського, який утік з Варшави до Харкова і там примирає з родиною з голоду. Пізнав я також Івана Мирокита з Городенки, який хоч комуніст, то живе в нужді і голоді, а комісарі панують.

Все, що я бачив на Україні так мене зразило до більшовиків, що я почав явно нарікати. ДПУ взялося мене переслідувати, мене мали арештувати, і я втік через Шепетівку назад до Польщі. Тут я видав друком проти „Сельробу" дві одноднівки і виступав на вічах проти більшовизму. Я був членом „Сельробу", але вже більше не буду.

Судді присяглі одноголосно звільнили цього бувшого комуніста від вини й кари.

—o—

СПОРТ

Перед приїздом ужгородської Руси до Львова.

Змагання ужгородської Руси з львівською Україною, що відбудуться з приводу її 20-ліття вже в цю суботу (20) і в неділю (21. ц. м.) на площі Сокола-Батька, викликали велике зацікавлення у спортових кругах цілого Львова. Це зрозуміле, бо Русь має марку дружини технічно дуже доброї, зіграної, твердої й амбітної, що в змаганнях за мистецтво Підкарпатської Руси і Східної Словаччини просто не має конкуренції. Тому дружина України, особливо в теперішній формі, матиме нелегке завдання, щоб гідно протиставитися своїм гостям. Програма змагань така: субота, 20. ц. м., год. 3. попол. Сокіл IV.—Україна II., год. 5.30 попол. Русь—Україна; неділя, 21. ц. м., год. 3. попол. Скала (Стрий)—Україна I. Б, год. 5.30 попол. Русь—Україна. В часі між одними і другими змаганнями будуть ще змагання легкоатлетичні. Не сумніваємося, що площа Сокола-Батька зароїться в обох днях від цікавих видців. Дружина Русь приїздить до Львова в пятницю 19. ц. м. в год. 7.56 веч.

Станиславів. Ревера II—Пролом 3:1.

Змагання за мистецтво Б-кляси, розіграні в неділю 14. ц. м.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 18. червня, година 7.30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Пятниця, 19. червня, год. 7.30 веч. „Хоробрий вояк Швейк".

Субота, 20. червня, год. 7.30 вечором „Доротея Ангерман".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Від 17. до 23. ц. м. театр замкнений.

Малий Міський Театр:

Нечинний.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Роскішна дівчина" (Анні Ондра) і додатки.

КАСІНО: Звукова фільма „Чорт океанів".

КОЛЬОСЕИ: Нечинне.

ЛЕВ: „Іванко музика" та звукові додатки.

МАРУСЕНЬКА: Звукові фільми „Небезпечний рай". „Пригоди в хмарах".

ОАЗА: Звукова фільма „Христина" (Джанет Гейнор).

ПАЛЯС: „Підводне човно С. 13".

ПАН: Звукова фільма „Сема заповідь" (Дж. Гейнор).

ПАСАЖ: „Боротьба за Марію Рожу", „Крамарка кохання" (Норма Ширер).

ПРОМІНЬ: „Залізна маска" (Фербенкс).

ФАТАМОРГАНА: „Без сердець, без душі" (Генні Портен).

ХИМЕРА: „Шукаю чоловіка і маю гроші". Звуковий додаток.

СТИЛЕВЕ: „Чортиця з Тріполісу" та Бастер Кітон.

УЛХА: „Любовний шепіт ночі", Гут Гібсон як бандит під маскою.

Програма радіо.

Четвер 18. червня 1931.

12·10, 15·10, 15·45, 19·20 Грамофон, 13·10 Метеор. комунікат, 14·50 Господарський комунікат, 15·25, 16·50 Відчит, 17·35 „Боротьба зі старістю" (відч.), 18.00 Концерт, 10·35 „Образки з польської Каліфорнії (відч.), 20·15 Трансмісія із Варшави, 21·30 Авдиція, 22·20 Пісні й арії, 22·50 Музика.

Пятниця 19. червня, 1931.

Варшава (1411,8) 18·00 Концерт мандолістів. **Берлін** (419) 16·50 Концерт. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Солісти. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 14·70 Радіоорхестра. **Відень** (516,4) 15·20 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·30 Мадярські пісні. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 20·00 „Тангайзер" Вагнера.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер 18. червня 1931.

Варшава (1411,8) 12·10 Музика. **Вильно** (368,1) 18·00 Концерт. **Льондон** (356,3) 18·40 Концерт. **Берлін** (419) 16·30 Солісти. **Рим** (441,2) 17·00 Солісти. **Брукселя** (508,5) 17·00 Музика. **Відень** (516,4) 12·00 Легкий концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 15·45 Музика.

Пятниця 19. червня 1931.

12·10, 15·10, 16·15, 19·35 Грамофон, 13·10 Метеорольог. комунікат, 14·50 Господ. комунікат, 15·25, 17·35 Відчит, 16·00 Короткофилевий кутов, 16·50 Франц. лекція, 17·10 Авд. для хорих, 18·00 Концерт, 20·00 Прес. рад денник, 20·15 Концерт, 22·30 „Пісонька в сальоні", 23·00 Почт. техн. скринька, 23·20 „Мій зелений лісе..." у супроводі гр. плит.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

З днем 21. червня ц. р. починає виходити в Станиславові безпартійний тижневий часопис п. з. **„УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ"** присвячений справам політичним, культурно-освітним, господарським й суспільним Покуття, Підгіря та Поділля. — Передплата до кінця року виносить зол. 4·—, чвертьрічно зол. 2·—, місячно зол. 0·70. Поодиноке число коштує 20 сот. — Виходить під неділю. Замовлення, листи та передплату висилати на адресу: **Ред. і Адм. „Українське Життя", Станиславів, вул. Голуховського ч. 17.** 3—5

І-ий річний попис Елевів Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові, скрипкова кляса проф. Е. Перфецького (середні і вищі роки), відбудеться в неділю дня 21. червня ц. р. у великій салі Музичного Товариства в год. 11·30 в пол. Концерт обіймає 10 сольових точок програми і збірний виступ скрипкового ансамблю елевів.

Заходом Секції Студенток відбудеться Концерт для вшанування памяти Лесі Українки в салі СС. Василіянок при вул. Длугоша ч. 17. дня 20. червня 1931 р. в год. 20. веч. Вступ за добровільними датками.

Прив. дів. гуманістична гімназія „Рідної Школи" у Львові. Вступні іспити до V—VIII. клас прив. дів. гуманістичної гімназії „Рідної Школи" у Львові (вул. Театинська 10) відбудуться в днях від 22. до 26. червня. В тих самих днях приймається зголошення до вступних іспитів до IV. кляси, які відбудуться дня 27. червня в 10-ій годині. — Управа. 2275 1—3

Дирекція української прив. гімназії ім. Осипа Маковея в Яворові подає до відома, що вступні іспити до клас II—VII відбудуться в днях 24, 25. і 26. червня ц. р. а до I. кляси дня 29. червня ц. р. При гімназії є дві дешеві бурси, де можна платити харчами 2269 1—2

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.